

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Izšel dnevno razen nedelj in praznikov.

PROSVETA

Uredništvo in upravljalni prostori
2007 E. Lawrence Ave.
Office of Publication
2007 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4004

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXV.

Cena lista
je \$5.00

Entered as second-class matter January 25, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 12. avgusta (August 12), 1932.

Subscription \$5.00
Yearly

STEV.—NUMBER 190

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Spanska republika potlačila monarhistično revolto

Vlada odredila močne vojaške oddelke proti rebelom v Seville. Načrt monarhistov, ki so hoteli vzpostaviti diktaturo in tako ugledati pot za povratek monarhije, se izjalovil. Klerikalci zapleteni v zaroto. Madridska policija aretirala veliko število rojalistov, med temi par visokih vojaških častnikov. Osem ubitih in 50 ranjenih pri navalu na urad vojnega ministrstva

Madrid, 11. avg. — General Jose Sanjurjo, vodja monarhistične revolte, je danes pobegnil iz Seville, se glasi semkaj dospelo poročilo. General Manuel Gonzalez Lopez, guverner kordobanske province, katerega je madridska vlada poslala proti rebelom, je prevzel poveljništvo nad mestom.

Madrid, 11. avg. — Španski monarhisti, ki so hoteli na senacionalen način strmoglaviti republiko in povzpeti se do prejšnje moči, so sedaj poparjeni, kajti puč se je totalno izjalovil. Računali so, da bodo dobili na svojo stran provinčne garzijo-republikanske armade, a so se prevarili. V Seville so sicer razvili svojo zastavo, toda v Madridu so lojalne čete in policija po kratkem boju odbile njihov naskok na poslopje vojnega ministrstva in druge vladne urade.

Vlada je sedaj odredila petnajst tisoč mož infanterije in večje število vojaških letal ter tri rusilce proti Seville, kjer je general Jose Sanjurjo, mož, ki je pred enim letom največ pripomogel k izvedbi nekrvave revolucije, katere je strmoglavila monarhija, ko je izročil civilni gardo, katere poveljnik je bil, mladi republikanec, razglasil kontrarevolucionarno provizorično vlado.

Komunikacijske zveze med Sevilom in ostalimi kraji Španije so pretrgane, radi tega se ne more vedeti, kaj se tam godi. Nekatera nepotrjena poročila se glase, da se je rebelno gibanje razširilo na nekatere kraje Andaluzije in da so socialisti v Seville napovedali generalno stavko kot protest proti okupaciji mesta po rebelih.

Vladna bombna letala so sinoči metala letake na Seville in tako obvestila prebivalstvo, da je bila monarhistična revolta v Madridu zatrta. Letaki so vsebovali tudi poziv na prebivalstvo, naj se dvigne proti generalu Sanjurju in njegovi civilni gardi.

General Sanjurjo razpolaga z armado pettisoč mož, a se ne bo mogel dolgo vzdržati proti veliki premoči lojalnih čet, ki jih je vlada poslala proti rebelom. Kapitlacija se pričakuje vsak čas.

V vseh krajih razen v Seville je bila monarhistična revolta takoj potlačena. Novo organizirane sunkovne čete madridske policije so odbile rojalistični napad na poslopje vojnega ministrstva, pošto in druge vladne urade. V bitki je bilo osem oseb ubitih in nad 50 ranjenih. To je bil najbolj krvav incident v zgodovini španske revolucije.

Aretacije poznanih monarhistov so v teku po vsej Španiji. Krog 300 monarhistov je bilo aretiranih v Madridu, med temi general Gotet, ki je bil pred dvema tednoma še načelnik armadnega štaba; general Calvalcanti, eden od najožjih prijateljev bivšega kralja Alfonza; Fernando Perez, Gonzales Garasco in več drugih visokih vojaških častnikov.

Direktna posledica monarhističnega puča so bile velike republikanske demonstracije po vsej Španiji. Ogromne množice so organizirale parade po mestnih ulicah in v rokah so nosile zastave republike.

Revolta v Madridu je izbruhnila včeraj zjutraj, toda vlada je bila pripravljena na to. Njeni policijski vojniki so jo obvestili o nameravanem puču in je pravočasno omejevala.

Hindenburg odbil Hitlerjevo zahtevo

Namignil je, da bo raje resigniral kot postavil Hitlerja za kancelarja. Vojni minister podpira fašiste, ki so pričeli mobilizirati svoje čete

Berlin, 11. avg. — Predsednik Hindenburg je naznanil, da ne bo imenoval Hitlerja, načelnika fašistične stranke, za kancelarja. Njegova izjava je bila objavljena tekom včerajšnje konference političnih voditeljev, ki skušajo rešiti zamotano kabinetsno situacijo.

Ko so Hindenburga urgirali, naj imenuje Hitlerja za kancelarja, je izjavil, da bi to povzročilo še večji konflikt, kajti Nemčija mora imeti nestransko vlado. Dal je razumeti, da raje resignira kot pa da bi postavil Hitlerja na vladno krmilo.

Kljub Hindenburgovi odporosti, fašisti še niso izgubili upanja, pač pa še nadalje insistirajo, da mora Hitler postati kancelar, ker so fašisti izšli kot najmočnejša stranka iz zadnjih volitev.

General Kurt von Schleicher, minister obrambe in najmočnejše osebnosti v sedanji vladi, baje podpira fašiste. Včeraj je povabil Hitlerja in druge fašistične voditelje na konferenco, ki je trajala več ur.

Hindenburg je včeraj konferiral s člani Papenovega kabineta, toda detajli razgovorov niso bili objavljeni. Politični položaj je prav tako zapleten kot je bil pred pričetkom konferenc s predstavniki političnih strank.

Papen je povabil bivšega kancelarja Brueninga na sestanek. Mnoogi domnevajo, da centristi, katerih vodja je Bruening, lahko pripomorejo k soluciji, ker bodo odločilna sila v novem parlamentu.

Govorice se širijo, da so fašisti odredili mobilizacijo svojih čet, ki bodo vstopile v akcijo v slučaju, da Hitler ne dobi pozicije kancelarja. Poroča se, da so fašistične čete prejele nad tritisoč pušk in veliko zalogo municije in so pripravljene na vse eventualnosti.

Vzlic grožnji s smrtnimi kaznimi, teroristi nadaljujejo z nasilji. Eden republikanec in dva komunisti so bili ubiti v političnih izgradih v zadnjih 24 urah.

Zupan Cermak obiskal rodno vas. Kladno, Čehoslovakija, 11. avg. — Čikaški zupan Anton Cermak je včeraj posetil svojo rojstno vas Kladno, katero je zapustil pred 57 leti, ko je bil dve leti star in ko so ga starši vzeli s seboj v Ameriko. Ob navzočnosti velike množice domačinov, ki so ga navdušeno sprejeli, je posetil tudi hišo, v kateri je bil rojen.

Ameriška delavska federacija, ki navadno tava za velebiznisom, je predsedniku svetovala, naj skliče v Bell hiši sestanek industrijskih in delavskih voditeljev, kjer naj bi prišlo do svačenega sporazuma glede skrajšanja delovnika na pet dni.

Tudi če bi prišlo do takega sporazuma, bi ne bil plodnejši kot je bil dogovor v začetku krize, da podjetniki ne bodo znižali plač. Velebiznis je na splošno tudi proti začasnemu skrajšanju delovnika, ker je mnenja, da bi skrajšanje časoma postalo trajno. Njegovo stališče je, naj bo vprašanje zadeva posameznega podjetja, ker se mora delovnik regulirati avtomatično po potrebah.

Rezultat tega načela je anarhija. V nekaterih tovarnah je bil skrajšan delovnik na šest ur ali pet dni po osem ur, mnogo podjetij pa je v tej krizi izrazil položaj in podaljšalo delovnik na dvanaest ur in celo več. Druga pa počivajo ali obratujejo zelo omejeno.

HARLANSKI RUDAR OBDOJEN V DOSMRITNO JEČO

Krog štirideset rudarjev je še v zaporih, kjer čakajo na obravnavo

Harlan, Ky. — (FP) — Peti harlanski rudar, ki je bil obtožen umora kompanijskega pobojnika v bitki v Evertsau med stavkajočimi rudarji in deputiji, je bil spoznan krivim in obsojen na dosmrtno ječo. Porotniki so se posvetovali samo 20 minut.

Bill Hudson, ki je bil obtožen umora J. Danielsa, pobojnika Black Mountain Coal Co., je bil spoznan krivim in obsojen na najkrajših obravnav v zvezi s bitko v Evertsau. Do sedaj se je vrnilo še osem obravnav proti šestim rudarjem, ki so bili obtoženi umora. W. B. Jones, William Hightower, Elzie Phillips in Chester Poore so bili obsojeni v dosmrtno ječo, dočim sta bili dve obravnavi proti rudarju F. M. Bratcherju ustavljene, ker se porotniki niso mogli zediniti na pravorek.

Oba, Poore in Hudson, sta bila spoznana krivim po poroti, katero so tvorili farmarji, ki nimajo nikakih simpatij do organiziranega delavstva. Prva obravnavna proti Pooru je bila ustavljena, ker se porotniki niso mogli zediniti, dočim je druga razsodila v obsodbi.

Predloge za nove obravnave proti Phillipsu, Pooru in Hudsonu je sodnik odklonil. Zagovorniki bodo sedaj apelirali na državno prizivno sodišče za novo obravnavo.

W. B. Jones, tajnik rudarske unije v Evertsau, je bil prvi spoznan krivim in obsojen v dosmrtno ječo. Apel za novo obravnavo je bil vložen takoj, toda sodišče še ni podvelo nobene akcije v tem slučaju.

Nekateri menijo, da bo zadeva priziva prišla na dnevni red, ko sodišče otvori redno zasedanje v septembru. B. B. Golden, odvetnik splošnega obrambnega komiteja, čigar glavni stan je v Chicagu, in bivši zvezni senator J. M. Robinson bosta še nadalje vodila obrambo.

Krog 40 rudarjev, ki so obtoženi sodelovanja v bitki v Evertsau, je še v zaporih. Obravnavna proti Hudsonu je bila zadnja v tekočem zasedanju sodišča.

Avstrijski baron aretiran kot falsifikator

Dunaj, 11. avg. — Baron Albin Schager von Eckartsau, visoka glava v avstrijski vladi v medvojnih cesarskih dneh in danes vodja monarhistične organizacije "Kaiserliche Volks-

Rudarski voditelji podpisali pogodbo

Rezultat glasovanja o mezdni lestvici ni znan, ker so bile glasovnice "ukradene". Bojazen pred razkolom med članstvom dvanaestega rudarskega distrikta. Opozicija trdi, da so uradniki sami aranžirali tatvino, ker se je večina rudarjev izrekla proti redukciji

Springfield, Ill., 11. avg. — Uradniki United Mine Workers unije in reprezentanti Illinois Coal Operators asociacije so včeraj podpisali novo pogodbo, ki določa redukcijo dnevnih mezd od \$6.10 na \$5 in katere je vstopila v veljavo sinoči o polnoči.

Potem, ko je bila pogodba podpisana, so zastopniki rudarjev in operatorjev naznanili, da se bo krog 25,000 rudarjev vrnilo na delo v ponedeljek, kaone je pa še drugi. Pričakuje se, da bo v sredi septembra uposlenih 150,000 mož, to je, rudarjev in drugih delavcev, ki so odvisni od premogovne industrije.

Razburjenje med člani Illinoiske unije je veliko, ker so uradniki naznanili, da so bile glasovnice, katere so bile poslone od dvesto krajevnih unij, ukradene včeraj zjutraj.

Orlie Blackman in George Gee sta bila ustavljena po dveh neznanih možkih v bližini glavne stana dvanaestega distrikta. Neznanka sta jima s silo vsela glasovnice, ki sta jih nosila v torbi, nakar sta pobegnili v avtomobilu.

Ta incident je povzročil veliko vznemirjenje. Po dolgi debati na rudarski konferenci so uradniki, ki so urgirali odobritev mezdne lestvice, naznanili, da je večina rudarjev odobrila pogodbo, ki je bila na referendumu. Takoj potem je bila sklicana seja reprezentantov unije in operatorjev, ki je rezultirala v podpisu pogodbe.

Uradni števec so prešteli polovico glasovnic, toda uradniki niso hoteli povedati, koliko rudarjev je glasovalo za mezdno lestvico. Dan McGill iz Springfielda, voditelj rudarske grupe, ki se je borila proti mezdni redukciji, je označil "tatvino" glasovnic za omreženje. Izjavil je, da je večina rudarjev glasovala proti redukciji.

"Nekateri naši možje so si zapomnili licenčno številko avtomobila, ki je odpeljal glasovnice," je rekel McGill. "Mi vemo, čigav je. Rudarji so se izrekli proti redukciji in nekdo je potem aranžiral 'tatvino', da tako zakrije rezultat glasovanja."

partel", je bil včeraj aretiran na obtožbo, da je ponaredil podpis bivšega trgovinskega ministra Edwarda Heinla v neki intrigarski zadevi.

Nesoglasje v angleškem delavskem gibanju

Proti japonsko gibanje na Korejcem

Znaki revolte na vidiku. Korejski revolucionarji izrabili kaotično situacijo v Mandžuriji za širjenje svoje propagande

Sangaj, 11. avg. — Nedavna koncentracija japonskih čet v bližnji korejske meje in aktivnosti korejskih agitatorjev doma in v inozemstvu pokazuje, da dozoreva druga korejska revolta, katere cilj je neodvisnost od Japonske.

Korejski revolucionarji menijo, da je sedaj prišel ugoden trenutek. Kaotična situacija v Mandžuriji jim je prišla prav. Poplavili so Sangaj in druga mesta s revolucionarno propagando, ki kaže Japonako kot zatiralca podjarmljenih ljudstev in kot taka ogroža mir na Daljnem vzhodu.

Odpor proti japonski nadvladi je še zavezal velik obseg. Aktivni v rebelnem gibanju so slati korejski študenti in intelektualci. Japonaka sluti, da se nekaj kuha in pripravlja, vsled tega je v zadnjih tednih ojačila svoje garnizije na Korejakem.

Japonci kritizirajo Stimsona

Nejevolja, ki jo je izrazil govor ameriškega državnega tajnika, narasla

Tokio, 11. avg. — Japonci nadaljujejo z napadi na ameriškega državnega tajnika Stimsona. Japonsko sunanje ministrstvo je namignilo, da pripravlja protest proti Stimsonovemu govoru, ki ga je imel v New Yorku in v katerem je namignil, da so bili Japonci napadalci v Mandžuriji.

Reprezentant japonskega sunanega ministrstva je dejal, da je Stimson napačno tolmačil Kelloggov mirovni pakt. "Ako bodo druge države odobrile Stimsonovo interpretacijo, tedaj se bo Japonska odpovedala paktu," je izjavil.

Zbližanje med Rusijo in Ameriko

Pogajanja med bankirji glede financiranja ruskih bondev v teku

New York, 11. avg. — "New York Times" je danes na prvi strani objavil vest, "da je v teku mednarodna kampanja glede prodajanja neomejenega števila ruskih slatih bondev, kateri bodo izplačljivi v denarju dežele, katere jih bodo kupile. Tukajšnji bančni interesi smatrajo, da to pomeni dalekosežne izpremembe odnošajev med Zdrženimi državami in sovjetsko Rusijo, kar lahko dovede do eventualnega priznanja sovjetskega režima po ameriški vladi."

Mogočni bančni in komercialni interesi kakor tudi nekateri vladni uradniki že več let propagirajo tesnejše trgovinske odnošaje med Zdrženimi državami in Rusijo. Nedavno je polkovnik Frederick Pope, predsednik Nitrogen Engineering korporacije, urgiral, naj ameriška vlada pošlje neuradnega opazovalca v Rusijo z namenom, da ugleda pota za ožje trgovinske odnošaje. Ker Amerika odklanja priznanje Sovjetski uniji, je slednja omejila svoja naročila v tej deželi.

Finančni krogi pričakujejo, da se bo tudi predsednik Hoover izrekel za tesnejše trgovinske stike med Ameriko in Rusijo. Znaki kažejo, da bi ti krogi

Socialisti odstopili od delavske stranke. Odstop najbrž ne bo imel večjih posledic na delavsko gibanje

London. — Izredna konvencija Independent Labor Party (socialistične) je prejšnji teden sprejela predlog eksekutive za odstop iz delavske stranke s 241 proti 142 glasovom in s tem zaključila skoraj pol stoletja dolgo poglavje v zgodovini angleške delavskega gibanja. To poglavje je bila agitacija v unijah za neodvisno delavsko politično akcijo, ustanovitev delavske stranke (l. 1900), katere sestavni del so bili tudi socialisti od začetka.

Te enotnosti je sedaj konec. Kakšne posledice bo odstop imel na socialistično stranko ali pa na labor party, je vprašanje bodočnosti. Razvidno pa je, da so socialisti s tem povzročili razkol v svoji stranki in ne v delavski, ker namerava odstopiti več vplivnih socialistov in ostati v delavski stranki. Resignacija sta takoj prišla James Kirkwood in E. F. Wise, ki sta pobijala priporočilo eksekutive.

Vzroke za razkol je najti v fiasku sadnje delavske vlade in delno v ustroju parlamentarne delavske stranke ali kluba. Klub, čigar člani so bili do pričetka sejanja vlade vsi delavski poslanci, ima pravila, ki določajo enoten nastop članov v parlamentu.

Ker poslanci, katerih kandidatura je sponsorirala socialistična stranka, niso bili zadovoljni s bivšo delavsko vlado, so večkrat glasovali proti nji in s tem kršili pravila parlamentarne kluba.

Po izdajstvu MacDonalda je prišel večji preokret v delavski stranki. Socialisti so zahtevali revizijo teh pravil v toliko, da bi njihovi člani parlamenta smeli nastopati neodvisno pri načelnih vprašanjih, ako bi se jim večina ali pa delavska vlada izneverila in se vrgla v naročje oportunizma.

Pogajanje za revizijo pa ni prišlo daleč. Ekskuziva delavske stranke je rekla, da se morajo socialistični poslanci prej pridruživati parlamentarnemu klubu in šele potem so pripravljene na razgovore glede modifikacije pravil.

Vprašanje pravil je v resnici malenkostno. Diference so radi načel, vsaj to je stališče Independent Labor stranke. Odkar je prišlo do debata s MacDonaldom, za katerega so odgovorni vsi voditelji delavske stranke, pravijo socialisti, je med obema skupinama prišlo do hladnih in celo sovrašnih odnošajev.

Dejstvo, da je večina delavskih ministrov izstopila iz prejšnjega MacDonaldovega kabineta, da je delavska stranka izključila izdajalce in zavzela radikalnejše stališče — vse to ni za levičarske socialiste prepričevalno. Oni pravijo, da so te spremembe le na površju, v resnici pa je delavska stranka konservativna in ni upanja, da bi prišla uvajati socialistične ukrepe, ako bi zopet prišla na krmilo.

Zmernejši elementi mislijo drugače. Ti vidijo v delavski stranki popolno preokrenitev, odkar so jo zapustili MacDonald, Snowden in Thomas. Smatrajo, da se je njih vpliva popolnoma otresla in ni bojasi, da bi ne prišla izvajati socializma, ako bi prišla zopet na krmilo, kar pokazuje novi program in nove smerice.

pospravili tako akcijo, ker se jim vidi a finančnega stališča potrebna.

Proti vojne demonstracije na Union Squaru v New Yorku.

Stadion v Los Angeles, kjer so slija v toku mednarodne olimpijske igre in tokrat burjujskih sporov organizacijski

